

Skandal spod znaku Klonowego Liścia

11 lutego 2004 r. premier Kanady Paul Martin powołał Komisję ds. Zbadania sprawy Programu Działalności Reklamowej i Sponsoringu.

Kanada rzadko jest kojarzona ze skandalami, nawet najślynniejszy – Adscam (od słowa Add – reklama i scam – przekręt) mylony jest z amerykańską ikoną skandalu Abscam (Abdul Enterprise Scam).

©Miro-Novak/Photogenica

Skandal, zwany też „Sponsorgate”, ujawnił się w czasie, kiedy rząd federalny Kanady podjął działalność sponsoringową w prowincji Quebec. Program miał na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa prowincji na temat wkładu rządu federalnego Kanady w rozwój przemysłu na tym obszarze. Miało to powstrzymać akcje Partii Québécois, wzywającej do niepodległości tej prowincji.

Program był prowadzony od roku 1996. W 2004 r. odkryto zakrojoną na szeroką skalę korupcję związaną z jego realizacją. Wynikiem tego było natychmiastowe zakończenie przedsięwzięcia.

Operacja, która zakończyła się dochodzeniem Komisji, polegała na niewłaściwym wykorzystaniu publicznych funduszy, tj. przeznaczeniu ich na prace, które nigdy nie zostały wykonane. Jak się okazało, pieniądze były przekazywane firmom reklamowym, powiązanym z rządzącą Partią Liberalną, a dowody wskazywały, że wiele zleceń w

ogóle nie zostało wykonanych.

Wątpliwe, czasami wręcz sprzeczne z prawem działania wewnątrz administracji rządowej polegały na przekierowaniu funduszy pierwotnie przeznaczonych na kampanię reklamową, na konta stowarzyszonych firm, które przekazywały je z powrotem, ale na konto Partii Liberalnej, w postaci np. darowizn.

Śledztwo uderzyło w rządzącą wówczas Partię Liberalną, która była u władzy w latach 1993–2006 oraz w premiera Paula Martina. Toczyło się ono przez lata, ale jego rezultat ujrzał światło dzienne dopiero w 2004 r., kiedy sprawie przyjrzała się Sheila Fraser – Auditor Generalny kraju, która wykazała niewytłumaczalne wydawanie publicznych funduszy. Doprowadziła ona do powołania Komisji Gomery'ego (wcześniej Komisja ds. Zbadania Sprawy Programu Działalności Reklamowej i Sponsoringu).

Komisja rozpoczęła pracę w Ottawie, 4 września 2004 r., przedstawieniem raportu przez Sheilę Faser. W pierwszej części prac grupy przesłuchano większość czołowych kanadyjskich polityków. Bezprecedensowym wydarzeniem w historii Kanady było przesłuchanie premierów Paula Martina i Jeana Chretien. Obrona Chretien była również dosyć nietypowa. Jego prawnik żądał usunięcia sędziego Gommery'ego z powodu wywiadu, którego ten udzielił dziennikowi „National Post”. Dla obrońców polityka był to typowy przykład stronniczości Gomery'ego. Sędzia w rozmowie z dziennikarzami ujawnił bowiem, że za pieniądze z Programu, Chretien kupił sobie „lichej jakości piłki golfowe”. Na następną rozprawę obrażony Chretien przyniósł komplet drogich piłek z nazwiskami amerykańskich prezydentów pytając, czy to są te liche piłki, o których mówił w wywiadzie Gomery.

W dalszej kolejności Komisja przeniosła swoje prace do Montrealu, by dowiedzieć się, w jaki sposób rozeszły się miliony dolarów. Przesłuchanie ujawniło niewiele więcej, niż zawarto w pierwotnym raporcie Audytora Generalnego. Dowiedziono jednak, że Jean Brault, dyrektor jednej z firm reklamowych – Groupaction, dopuścił się serii przestępstw, które skutkowały bezpośrednim przelaniem funduszy publicznych na konto Partii Liberalnej. Zeznania Braulta (przesłuchanie początkowo objęte było tajemnicą) wskazywały na olbrzymią siatkę korupcyjną sięgającą szczytów władzy – setki tysięcy dolarów przeznaczano na nieistniejące transakcje, skrojone na potrzeby Partii Liberalnej w okresie 1994–2002.

Nielegalny proceder polegał na zatrudnianiu przez Braulta pracowników, którzy już byli na etacie w Partii Liberalnej, zawyżanie rachunków i płacenie za kampanię partii lub dokonywanie darowizn na rzecz jej członków. Za taką pomoc Brautowi udzielano kontraktów na federalne kampanie reklamowe warte miliony dolarów. W sumie z około 250 mln dolarów przeznaczonych na kampanię 100 mln dolarów było rozdysponowanych pomiędzy 5 firm reklamowych, które nie potrafiły udokumentować wykonanej przez siebie pracy.

Podczas dochodzenia okazało się również, że w skandal korupcyjny związany z Programem uwikłani byli przyjaciele i znajomi ministra Robót Publicznych, a także ambasadora w Danii – Alfonso Gagliano, który dodatkowo kojarzony był ze światem przestępczym i który odgrywał jedną z głównych ról w Adscam.

Wydarzenia związane z funkcjonowaniem Partii Liberalnej były przyczyną przyspieszonych wyborów w 2006 r., w wyniku których partia, po 12 latach przy sterach władzy, została pokonana przez Partię Konserwatywną. Nowy rząd powołany został 6 lutego 2006 r.

Jak na ironię okazało się, że program, którego celem było wspieranie rządu federalnego Kanady, spowodował przelanie wielkich kwot na konta partii separatystycznej Quebecu, która bez obiekcji wykorzystwała skandal do celów politycznych, wskazujących na korupcję polityczną rządu w Ottawie.

1 lutego 2006 r. ukazał się ostateczny raport, tzw. Raport Gomerego, który zawierał rekomendacje zmian legislacyjnych dotyczących zamówień publicznych. Postulowane zmiany dot.:

nałożenia większej odpowiedzialności na komisje parlamentarne,
surowszych kar za naruszenie dyscypliny finansowej w sektorze publicznym,
odpolitycznienia służby cywilnej i mianowania na stanowiska w kluczowych korporacjach,
zakazu niszczenia dokumentów.

Po ogłoszeniu na konferencji prasowej powyższych rekomendacji, nowy premier, wybrany 23 stycznia 2006 r. Stephen Harper stwierdził, że część z nich pokrywa się z jego propozycjami zmian legislacyjnych, które znalazły wyraz w federalnej ustawie o ponoszeniu odpowiedzialności, tzw. „Federal Accountability Act”.

Źródła: maple leaf Web; smalldeadanimals.com; tbs-sct.gc.ca

Opublikowano w dniu 11.02.2020 r.

przez Wydział Informacji i Edukacji Antykorupcyjnej GSz CBA